

**6D010300 - « Педагогика және психология » мамандығы бойынша
философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін жазылған
Абиров Данияр Акпарович «Қазақстанда лицей – гимназиялардың
қалыптасуы мен дамуы (1987-2017)» тақырыбында
орындалған диссертациялық жұмысына ғылыми кеңесшісінің**

ПІКІРІ

Зерттеу тақырыбының өзектілігі. Қазіргі қоғамның басты ерекшелігі - ғылыми білімдердің жаңаруының жоғары қарқыны. Сонымен бірге білім беру саласындағы ахуалды проблемалық-бағдарлы талдау жүзеге асырылады. Алдыңғы қатарға оқу, танымдық және еңбек іс-әрекетінің сәттілігін қамтамасыз ететін білімі мен дағдыларын жаңарта алатын адамды даярлау қажет. Лицей мен гимназия пәндер бойынша өзін-өзі тәрбиелеу мен өзін-өзі тәрбиелеу дағдыларын қалыптастыру көзіне айналады. Мемлекеттік стандарттарды енгізу қоғамның сұраныстары мен мемлекеттің білім сапасына қоятын талаптарының өзгеруі жағдайында білім беру жүйесінің дамуын қамтамасыз етуге арналған. Соңғы онжылдықтарда Қазақстанда студенттердің жеке дамуына, сондай-ақ білім беру қызметін ұсынуды жақсартуға бағытталған көптеген түрлі білім беру бағдарламалары құрылды. Мұнда педагог кадрлардың кәсіби құзыреттілік деңгейін арттыру жұмыстары да кіреді, өйткені қазіргі заманғы отандық білім беру жүйесінің дамуы адамдар санасындағы күрделі өзгерістер процестерімен қатар жүрді және іргелі және жалпыға бірдей білімді қайта қарауды талап етті.

Лицейлердің, гимназиялардың қалыптасуы мен дамуы жағдайында мұғалімдер белгілі кемшіліктерді жою тенденцияларын дамыта алды, бұл кезде олардың қызметі оқушылардың жеке басын дамытуға емес, өз пәні бойынша білімді тарылтуға бағытталды. Бұл жағдайда, әрине, мұғалім мен оқушылардың толық өзара әрекеттестігі, мектеп пен қоғамның толыққанды өзара әрекеттестігі туралы сөз болуы мүмкін емес еді.

Лицейлер мен гимназиялар жұмысының мағыналы моделін зерттеу барысында біз «педагогика және психология» мамандығы бойынша оқитын студенттерге арналған элективті курстардың арнайы курсын әзірледік және университет процесіне енгіздік. Бұл курс «Қазақстандағы лицей-гимназиядағы білім мен тәрбие тарихы» деп аталады. 15 сағатқа арналған, аптасына 1 сабақ өткізілді.

Диссертациялық зерттеу жұмысында болашақ педагогтың кәсіби әлеуетінің дамуына байланысты отандық және шетелдік ғалымдар: Ыбыраимжанов К.Т., Таубаева Ш.Т., Ломакина Т.Ю. және т.б., Ресейлік ғалымдар Брагина А.А., Исаев И.Ф., Кухарев Н.В., Кулюткина Ю.Н. т.б. болашақ педагог мамандарды кәсіби қызметке даярлау үдерісінің педагогикалық негіздеріне Кунантаева К.К., Ахметова Г.К., Кусаинов А.К., Джанбубекова М.З., Муканова Б.И., Каргин С.Т., Хурло Л. т.б. ғалымдардың ғылыми еңбектерін жан-жақты қарастырылып, талдаулар жасалынған. Осы негізден қазіргі білім беру мазмұны жағдайында болашақ педагогтың кәсіби әлеуетінің даму мәселесін жаңашыл теориялық және ғылыми-әдістемелік

тұрғыдан қарауына, зерттеу жұмысының өзектілігіне негіз болды деп айтуға болады. Данияр Акпарович Абиров білім беру мазмұны аясында болашақ педагогтың кәсіби әлеуетінің даму мәселесін жаңаша қарастыруға негіз болған көкейкестілігін анықтап береді.

1. Нәтижелердің дұрыстығы мен негізделу деңгейі

Ізденуші Данияр Акпарович Абиров диссертациялық зерттеу жұмысын орындауда қол жеткізген ғылыми нәтижелері:

Бірінші Егеменді Қазақстанда лицей мен гимназиялар жүйесіндегі мекемелердің құруының тарихи-әдіснамалық негіздері.

Екінші Қазақстандағы лицей мен гимназия типіндегі білім беру мекемелерінде педагогиканың үдерісті ұйымдастырудың тәжірбиелік жолдары.

Үшінші Қазақстандағы лицейлер мен гимназиялардың негізгі даму бағыттарын ашады.

Бұл арнайы курсты зерттеу студенттерге педагогикалық іс-әрекетке қажетті негізгі кәсіби сапалар мен білімнің теориялық деңгейін қалыптастыруға мүмкіндік береді.

2. Нәтижелердің теориялық және практикалық маңызы

Зерттеудің идеясы - орта білім берудің негізгі ғылыми, әдістемелік және теориялық негіздерін, лицейлер мен гимназияларды құру мен дамыту бағдарламаларын және жалпы орта білім беру жүйесін құру бойынша нұсқаулықтарды сипаттау және ғылыми тұрғыдан түсіндіру. Сонымен бірге, жалпы білім беретін мектептегі ғылыми пәндердің негіздері білім жүйесі мен оқушының оқу іс-әрекетінің нәтижелерін осы білімге сәйкес, кейде интеллектуалды қасиеттерді қажет ететін мүлдем жаңа жағдайларда синтез ретінде әрекет етеді. Дәл осы шарттар, яғни олардың білім беру практикасында баламасы жоқ, гимназиялар мен лицейлерді құру мен дамыту практикасы оқу-танымдық сыныптардың механикалық үйлесімі емес, ғылымда абстракцияны қажет ететін пәннің ғылыми негізделген оқу мазмұнының өзара байланысты кешенді кешені екенін анық көрсетеді. таным пәнінде негізгі және маңызды рөл атқаратын осындай жалпы ережелерді бөліп көрсету үшін, шынайы білім, сіз білетіндей, екі жақты өрнек арқылы анықталады: біріншіден, жалпы принциптерді білу, екіншіден, оларды белгілі бір іс-әрекетте қолдану мүмкіндігі.

3. Диссертациялық жұмыстың жаңалығы.

- Педагог қызметі кәсіби әлеуетінің мазмұны және оған қойылатын қазіргі кездегі талаптарды талдау арқылы құрылымдық жүйесін теориялық тұрғыда негіздеп, диссертант жеке авторлық анықтамасын беруінде;

- Қазіргі білім беру мазмұны жағдайында болашақ педагогтың кәсіби әлеуетін қалыптастыру мен дамытуға арналған «Қазақстанда лицей – гимназиялардың қалыптасуы мен даму тарихы» тақырыбында элективті курсты енгізу мен моделін ұсынуында;

- Болашақ мұғалімнің кәсіби әлеуетінің қалыптасуы мен дамуының ғылыми-әдістемелік тұғырдан жолдарын ашып бергендігінде;

- Қазіргі ЖОО-да білім беру мазмұны жағдайында болашақ педагогтың кәсіби әлеуетін қалыптастыру оның мазмұндық құрылымына негіз болатын

құрамалардың негізделуін анықтап, тәжірибелік-эксперименттік жұмыстарды жүргізу арқылы дәлелдегендігінде.

4. Диссертацияның мазмұны мен рәсімдеу бойынша кемшіліктер.

Диссертациялық жұмыста зерттеу нысанына қатысты теориялық және әдістемелік мәселелер толық қамтылған және зерттеу жұмысына қойылатын барлық талаптар орындалып, сақталып жазылған ғылыми жұмыс. Ғылыми мазмұндылығы мен техникалық талаптарды толық сақтаған.

5. Диссертацияның ғылыми білікті жұмысқа қойылатын талаптарға сәйкестігі.

Данияр Акпарович Абиров «Қазақстанда лицей – гимназиялардың қалыптасуы мен дамуы (1987-2017)» тақырыбында орындалған диссертациялық жұмысын зерттеудің көкейкестілігінің ғылыми-теориялық және әдістемелік мәселелерін айқындаумен, болашақ педагогтың кәсіби әлеуетінің дамуы моделін ұсынып, зерттеудегі басты идеяның берік болуын тәжірибелік жолмен негіздеп беруінде.

Зерттеу жұмысының негізгі тұжырымдары, теориялық және практикалық нәтижелері халықаралық конференцияларда және ғылыми басылымдарда талқыланды. Зерттеу барысында 10 еңбек жарық көрді. Соның ішінде 2-еуі Scopus деректер қорына енетін жарияланымда, 3 мақала ҚР БЖҒМ Білім және ғылым саласында сапаны қамтамасыз ету комитеті ұсынған ғылыми басылымдарда, 5 мақала ҚР ұйымдастырылған және халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдарында жарық көрген.

6. Диссертацияны қорғауға жіберу (немесе жібермеу) туралы ұсыныс.

Абиров Данияр Ақпарұлы 6D010300 - «Педагогика және психология» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған «Қазіргі білім беру мазмұны аясында болашақ педагогтың кәсіби әлеуетінің дамуы» тақырыбында орындалған диссертациялық жұмысы дербес орындалған, толығымен аяқталған, диссертациялық ғылыми жұмысқа қойылатын талаптарға сәйкес жазылған жұмыс деп қорытынды жасаймын. Ал, Абиров Данияр Ақпарұлының 6D010300 - «Педагогика және психология» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға лайықты деп санаймын.

**Отандық ғылыми кеңесшісі,
п.ғ.д., профессор
І. Жансүгіров атындағы
Жетісу университеті**

Н.А.Абишев